Le të vrojtojmë shpendët e Liqenit të Shkodrës

Kredharaky i madh (*Podiceps cristatus*)

Le të vrojtojmë shpendët e Liqenit të Shkodrës

Pelikani kaçurrel (*Pelecanus crispus*)

Fondi i Partneritetit për Ekosistemet Kritike është nismë e përbashkët e Conversation International, Agjencisë Franceze të Zhvillimit, Bashkimit Europian, Fondit Global të Mjedisit, Qeverisë Japoneze, dhe Bankës Botërore.

CRITICAL ECOSYSTEM PARTNERSHIP FUND

CZIP

NACIONALNI PARKOVI CRNE GORE

Tuzi

NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO
NATIONAL PARK SKADAR LAKE

MONTENEGRO

ALBANIA

Rijeka Crnojevića

Obodska pećina

Lipovik

Karuč

Dodoši

Fritillaria gracilis

Žabljak Crnojevića

Podgorica

Vranjina

Minuartia velenovskyi

Virpazar

Bar

Besac

Godinje

Grmožur

Nymphaea alba

Cyprinus carpio

Loroglossum hircinum

Ophrys sp.

Galanthus nivalis

Starčeva Gorica

Murići

Beška

Moračnik

Ramonda

Prečista Krajinska

Centar za posjetioce Virpazar
Visitor's Centre Virpazar

Centar za posjetioce Vranjina
Visitor's Centre Vranjina

Podhum

Phragmithes communis

Anguilla-anguilla

Cyprinus carpio

Anguilla-anguilla

Skadar

1. Poseljani. Nga shpatet mund të vrojtoni shqiponjën gjarpërngrënëse, në liqen koloninë e dallëndyshes së detit faqebardhë, në kallamishte kryekuqen e vogël dhe, në degët e thata mbi ujë, pelikanët duke pushuar.

2. Lesendroja. Delta e Moraçës mund të jetë një vend grumbullimi për shapkat, kojlikun e zi, si dhe vend ku ushqehen llojet e shpendëve që parapëlqejnë ujëra më të thellë, siç është kredharaku i madh, dallëndyshja e zakonshme e detit dhe karabullaku.

3. Muriqi i Poshtëm. Prej këtu mund të vrojtoni koloninë e shpendëve, të përbërë kryesisht nga karabullku i vogël dhe çafka e përhime, gjatë periudhës së folezimit në ishujt pranë bregut.

4. Syri i Gjon Lekës është një vend shumë i gjallë, me pamje nga Syrit i Pâcit dhe me një mori speciesh të ndryshme, si p.sh. gakthi,, çafka e bardhë e vogël, dallëndyshja e natës, bufi, çafka e natës dhe pelikani kaçurrel.

MONTENEGRO

Rreth Liqenit të Shkodrës

Liqeni i Shkodrës është liqeni më i madh i Ballkanit, dy të tretat e të cilit i përkasin Malit të Zi, ndërsa një e treta Shqipërisë. Grupet e para etnike në zonën e Liqenit të Shkodrës lidhen me epokën e hekurit dhe me fisin ilir të Labeatëve.

Liqeni i Shkodrës është shpallur Park Kombëtar në Mal të Zi në vitin 1983. Ka statusin "Ligatinë me Rëndesi Ndërkombëtare" sipas Listëssë Konventës Ramsar. Parku Kombëtar i Liqenit të Shkodrës mbulon një sipërfaqe prej 40000 hektarësh, ka thellësinë mesatare 5 m dhe ndodhet 5 metra nën nivelin e detit.

Veprimtaritë tradicionale në Parkun Kombëtar të Liqenit Shkodër përfshijnë peshkimin dhe bujqësinë, njëkohësisht është edhe një destinacion i njohur turistik.

Çfarë nevojitet për vrojtimin e shendëve

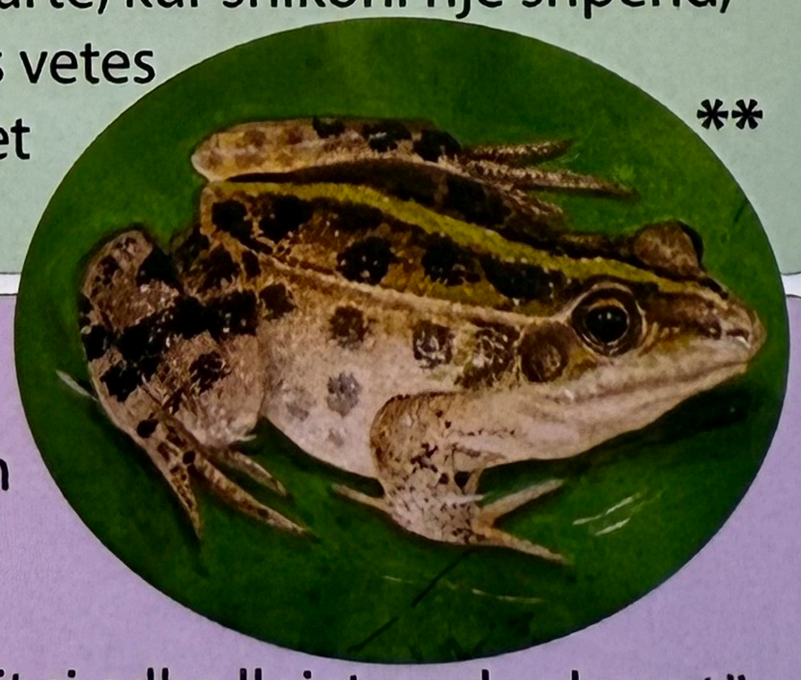
Për të vrojtuar shendët në mënyrë komode dhe të sigurt, para së gjithash nevojitet të vishni rroba të përshtatshme, në varësi të temperaturës, të keni kapele, ujë, këpucë të përshtatshme dhe, nëse lëvizni në tokë, pantallona të gjata. Në Parkun Kombëtar të Liqenit Shkodër, gjendet një lloj gjarpri i rrezikshëm, **nepërka***, e cila dallohet jashtzakonisht lehtë nga brithi në majë të turirit. Llojet e tjera të gjarprinjve nuk janë të rrezikshme për njerëzit. Prej pajisjeve për vrojtimin e shpendëve, duhet patjetër të pajiseni me dylbi me zmadhim të paktën 10x ose fushëveprimi i diktimit. Mos harroni kamerën, që me objektivin për zmadhim, mund të zëvendësojë dylbitë. Shendët mund të dallohen edhe sipas thirrjeve, kështu që mund të përdorni aplikacione enkas për dallimin e thirrjeve të tyre.

*

Si t'i vrojtoni me përgjegjësi shpendët

Ekzistojnë rregulla për vrojtimin e shendëve që të mos i shqetësojmë dhe t'i rrezikojmë ata ose të vegjlit e tyre. Kurrë mos iu afroni as foleve, as shpendëve, mos i prekni vezët dhe foletë edhe nëse janë bosh, mos i ndiqni të vegjlit dhe mos u afroni sa t'i detyroni të fluturojnë, mos iu afroni tufave kur ushqehen në mënyrë aktive; gjatë lundrimit ose shëtitjes në natyrë mos flisni me zë të lartë, mos bërtisni apo dëgjoni muzikë me zë të lartë; kur shikoni një shpend, mos bëni lëvizje të shpejta. Jini vizitor dinjitoz i natyrës dhe pas vetes mos lini mbeturina, mos shkulni bimët, mos uzurponi habitatet natyrore dhe mos ndizni zjarr në vendet e paparashikuara.

**

Çfarë tjetër mund të vrojtoni

Në Parkun Kombëtar të Liqenit të Shkodrës mund të gjeni botën e pasur bimore dhe shtazore. Në këtë territor janë regjistruar 25 lloje bimësh të rralla dhe endemike, midis të cilëve është rrënja (ssp. scutariensis), kacirami (Trapa natans), zambaku i verdhë i ujit si edhe llojet e ndryshme të orkideve. Bota e kafshëve është e pasur me afro 48 lloje peshqish, amfibë të shumtë duke përfshirë llojin endemik të **bretkosës shqiptare****, zvarranikë si hardhuca endemike kokëmprehtë dhe 50 lloje gjitarësh, ndër të cilët përfaqësuesi më karizmatik është lundërza. Gjithashtu, të pranishme janë edhe llojet e shumta të insekteve, ku rëndësi të veçantë ka flutura flatrabishtore, kacadreni dhe kacadreni hundbri. Në çdo cep të Parkut Kombëtar të Liqenit të Shkodrës mund të gjeni një thesar të vogël natyror i cili duhet ruajtur me kujdes.

Shqiponja e madhe e rosave (*Clanga clanga*)

Të rriturit ngjyrë kafe të errët me njolla të bardha. Gjatësia e trupit deri në 69 cm, hapja e krahëve deri në 177 cm. Ushqehet kryesisht me gjitarë të vegjël dhe shpendë.

Referenca e fotos: Saverio Gatto, Pröhl/fokus-natur.de

Gjeraqina këmbëshkurtër (*Accipiter brevipes*)

Të rriturit me vija, meshkujt gri e femrat kafe. Gjatësia e trupit deri në 37 cm, hapja e krahëve deri në 76 cm. Të vegjëlit me njolla. Ushqehet me shpendë dhe zvarranikë.

Referenca e fotos: Bogdan Boev

Pupëza (*Upupa epops*)

Gjatësia e trupit deri në 29 cm, hapja e krahëve deri në 48 cm. Ushqehet kryesisht me jovertebrorë që i nxjerr nga toka me sqepin e vet të gjatë.

Referenca e fotos:©lookphotos

Grifsha e detit (*Coracias garrulus*)

Gjatësia e trupit deri në 32 cm, hapja e krahëve deri në 57 cm. Ushqehet kryesisht me insekte, por edhe me gjitarë të vegjël, zvarranikë dhe amfibë.

Skifteri këmbëkuq (*Falco vespertinus*)
Gjatësia e trupit deri në 24 cm, hapja e krahëve deri në 76 cm. Ushqehet me insekte, gjitarë të vegjël, shpendë dhe zvarranikë.

Referenca e fotos: Bart Hoekstra

Turtulli (*Streptopelia turtur*)
Gjatësia e trupit deri në 28 cm, hapja e krahëve deri në 50 cm. Ushqehet me fara, duke përfshirë farat e llojeve të ndryshme të bimëve barishtore.

Larushi i vogël ballëzi (*Lanius minor*)
Gjatësia e trupit deri në 21 cm, hapja e krahëve deri në 36 cm. Ushqehet me insekte të mëdha, veçanërisht me flutura dhe karkaleca.

Shkurta (*Coturnix coturnix*)
Gjatësia e trupit deri në 18 cm, hapja e krahëve deri në 35 cm. Të vegjëlit me njolla. Ushqehet kryesisht me fara, rrallë me insekte të vogla.

Çafka e lopëve (*Bubulcus ibis*)
Gjatësia e trupit deri në 52 cm, hapja e krahëve deri në 95 cm. Ushqehet kryesisht me insekte. Shpesh ndjek bagëtitë në kullotë.

Referenca e fotos: Rudi Debruyne

Dallëndyshja e detit (*Sterna hirundo*)
Gjatësia e trupit deri në 37 cm, hapja e krahëve deri në 80 cm. Ushqehet me peshk. Gjuan gjatë fluturimit pranë sipërfaqes së ujit.

Dallëndyshja e detit faqebardhë (*Chilidonias hybrida*)
Gjatësia e trupit deri në 28 cm, hapja e krahëve deri në 63 cm. Ushqehet me peshq. Gjuan gjatë fluturimit pranë sipërfaqes së ujit.

Çafka e bardhë e vogël (*Egretta garzetta*)
Gjatësia e trupit deri në 62 cm, hapja e krahëve deri në 106 cm. Ushqehet me kafshë uji me anë të goditjeve të shpejta me sqep.

Gakthi (*Botaurus stellaris*)
Gjatësia e trupit deri në 81 cm, hapja e krahëve deri në 103 cm.Ushqehet me kafshë të ndryshme ujore me anë të goditjeve të shpejta me sqep.

Kojliku i zi (*Plegadis falcinellus*)
Gjatësia e trupit deri në 65 cm, hapja e krahëve deri në 105 cm. Ushqehet kryesisht me insekte dhe amfibë duke ecur në ujë të cekët.

Kryekuqja e vogël (*Aythya nyroca*)
Gjatësia e trupit deri në 42 cm, hapja e krahëve deri në 67 cm. Ushqehet me bimë, kërmij, insekte dhe peshq të vegjël duke u zhytur.

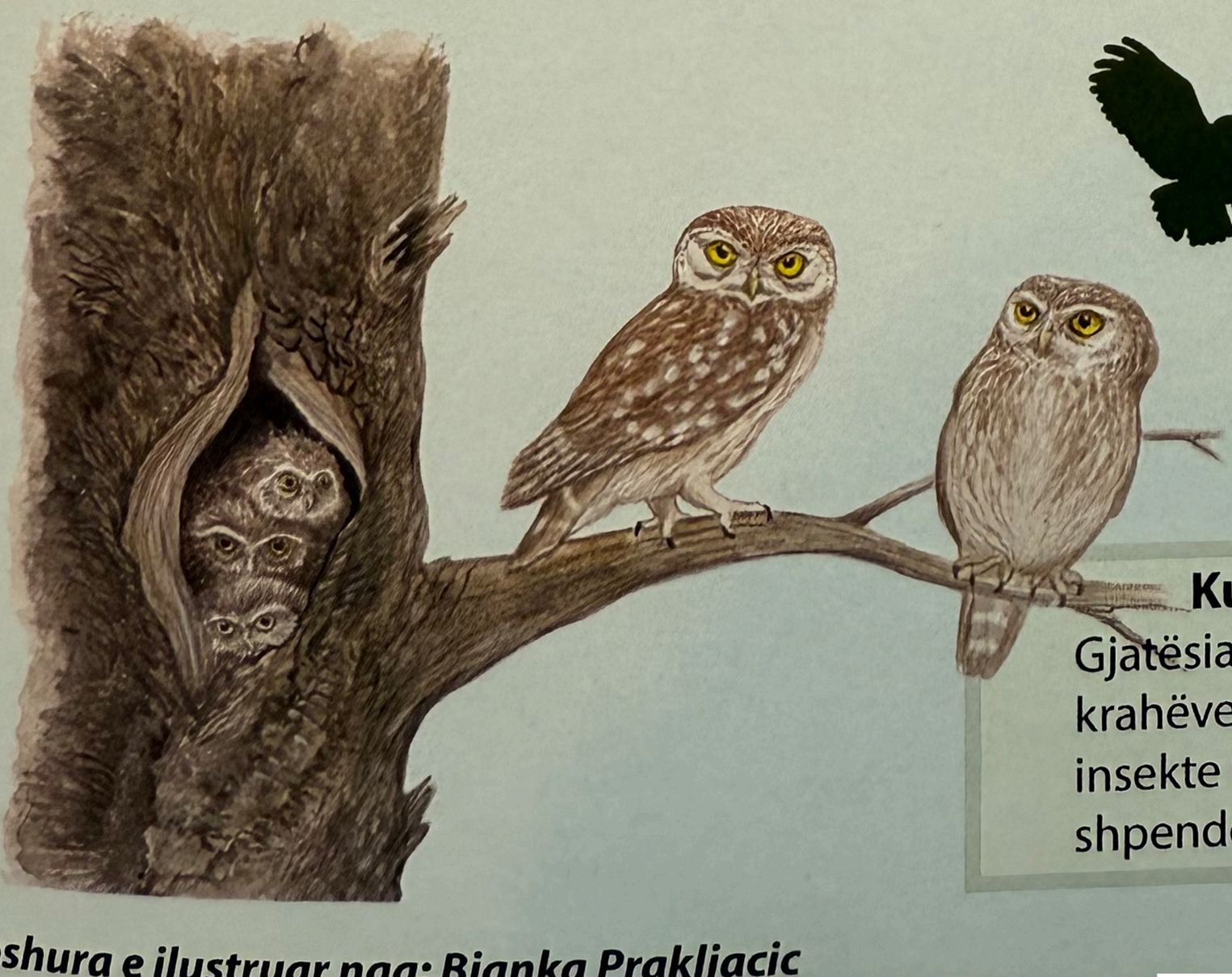
Bufi (*Bubo bubo*)

Gjatësia e trupit deri në 73 cm, hapja e krahëve deri në 170 cm. Ushqehet me gjitarë dhe shpendë. Preja e tij e zakonshme është lepuri i egër, sorrat dhe shpendët e ujit.

Kukuvajka (*Athene noctua*)

Gjatësia e trupit deri në 27 cm, hapja e krahëve deri në 57 cm. Ushqehet me insekte të mëdha dhe gjitarë të vegjël, shpendë dhe zvarranikë.

Broshura e ilustruar nga: Bjanka Prakljacic

Teksti: Bjanka Prakljačić, Bojan Zeković
Ilustrimi dhe dizajni: Bjanka Prakljačić
Qendra për Mbrojtjen dhe Studimin e Shpendëve, 2023

Fondi i Partneritetit për Ekosistemet Kritike është nismë e përbashkët e Conversation International, Agjencisë Franceze të Zhvillimit, Bashkimit Europian, Fondit Global të Mjedisit, Qeverisë Japoneze, dhe Bankës Botërore.